

KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI KANUNU

Aydınlık Dergisi, 1 Temmuz 2001

Yıldırım Koç

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu 25 Haziran 2001 tarihinde TBMM'de kabul edilerek, onay için Cumhurbaşkanı'na gönderildi. Büyük olasılıkla onaylanacak olan bu Yasanın, Türkiye tarafından onaylanmış ILO Sözleşmeleri ve Türkiye'de kamu çalışanları hareketinin gücü açısından değerlendirilmesi ayrı ve kapsamlı bir yazının konusudur. Ben konunun bir başka boyutuna değinmek istiyorum.

İşçi sınıfının "işçi" statüsünde istihdam edilen kesimleri özellikle 1970'li yılların ikinci yarısında siyasal çizgilere göre önemli bölünmeler yaşadı. Bu bölünme genellikle aynı sendika içindeki saflaşma biçiminde sürdü. Toplu iş sözleşmelerinde birlikte hak alınması, bu bölünmelerin etkisini bir ölçüde azaltmıştı. 1970'li yılların ikinci yarısında memur statüsünde istihdam edilenler ise siyasal görüşlerine göre ayrı örgütlenmelere gittiler. Ayrı örgütlenmeler, farklılıkları iyice kemikleştirdi. Bu yıllarda memur statüsünde çalışanlar için toplu pazarlık hakkı söz konusu olmadığından, kamu çalışanlarını birleştirici eğilimler de zayıftı. 1980'li yıllarda "işçi" statüsünde istihdam edilen kamu ücretlileri, aralarındaki siyasal farklılıkları aştılar. Bu saflarda sınıf bilinci hızla gelişti. Buna karşılık "memur" ve "sözleşmeli personel" statülerinde istihdam edilen kamu ücretlileri arasındaki siyasal bölünmeler, sendikal mücadelede farklı anlayışlara ve örgütlenmelere neden oldu. Kamu çalışanları örgütlerinin hepsinde yakın arkadaşları bulunan biri olarak, kim ne derse desin, bu siyasal farklılıkların hala önemli olduğu kanısındayım. Diğer taraftan, bunun bugünün (yasa çıkana kadarki dönemde) koşullarında olumlu bir yanının da olduğunu düşünüyorum. Memur kitlesinin, çeşitli nedenlere bağlı olarak, siyasal bölünmeler içinde bulunduğu ve toplu sözleşme gibi birleştirici bir etmenin olmadığı koşullarda, ayrı sendikal örgütlenmelerin doğması kaçınılmazdır. Memur-Sen'in birçok üyesi, toplu sözleşme imzalanmayacaksa, Memur-Sen dışında bir sendikal yapıya gitmez. Aynı değerlendirme, KESK ve Türkiye Kamu-Sen için de geçerlidir. USEK ve Demokrat Kamu-Sen'de ise siyasal tavır zaten hakim değildir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Yasasının eksiklikleri vardır. Ancak bu yasa bir dernekler yasası da değildir. Sendikaları dernek yapan yasa, 1965 yılında kabul edilen 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasasıdır. 624 ile 4688 karşılaştırılırsa, 4688'in öngördüğünün dernek olduğunu ileri sürmek doğru olmaz. Diğer taraftan, 4688'de önemli eksiklikler söz konusudur; ancak toplu pazarlığa ilişkin düzenlemenin Anayasanın 53. maddesinde öngörülenden ileri olduğu da kabul edilmelidir. Bu değerlendirmeler ayrıca yapılmalı. Aslolan, bu Yasanın onayı sonrasında kamu çalışanları sendikacılık hareketinde yeni bir dönemin başlayacağı.

Kamu kesiminde sendikalı memur ve sözleşmeli personel sayısı hızla artacak. Bugüne kadar sendikalara üye olanlar, bu konularda belirli bir duyarlılığı bulunanlardı. Bu kişilerin büyük bir bölümü de belirli bir siyasal eğilime sahiptir. Diğer taraftan, memurların henüz yarından fazlası sendikal ve siyasal bilincin gerisindedir. Toplu sözleşme gündeme gelince, bu büyük memur kitlesi sendikalara üye olma eğilimine girecektir. Ancak bu kitle, ürkek davranacak, kavga dövüş istemeyecektir. Bir siyasal partinin hakimiyeti altındaki bir sendikal yapıdan kaçınacaktır. Memurların ve birkaç yıl önceki bir Anayasa Mahkemesi kararından sonra sözleşmeli personelin iş güvencesi vardır. Bu kesimin iş güvencesi, 158 sayılı ILO Sözleşmesinin "işçi" statüsünde çalışanlar için öngördüğünün çok daha ötesindedir. Yasa sonrasında, bugüne kadar sendikal hareketin dışında kalmış memur ve sözleşmeli personel arasında sendikalaşma eğilimi güçlenecektir. Toplu sözleşmede birlikte davranma zorunluluğu, farklılıkları azaltacaktır. Ayrıca, Yasaya göre, her hizmet kolunda farklı bir konfederasyona bağlı bir sendika yetkili olabilecek ve bunların hepsi birlikte Hükümetle pazarlığa oturacaktır. Bu birlikte pazarlık sürecinde, hayat, kamu çalışanları konfederasyonları arasında birlikte davranmayı zorlayacaktır.

Yasa iyi veya kötü, yeterli veya yetersiz. Nasıl değerlendirilirse değerlendirilsin, bu Yasa sonucunda kamu çalışanları sendikalarının üye sayısı artacak; bu örgütlerde siyasal tavırlar azalacak; en azından belirli bir süre, daha mutedil bir çizgi hakim olacak; kamu çalışanları sendikalarının birlikte davranma eğilimi güçlenecektir. Bugüne kadar, siyasal eğilimlere göre bölünmüş bir kamu çalışanları sendikacılık hareketinin kendi mantığı vardı. Artık hayatın gerektirdiği, siyasal eğilimlerden daha bağımsız ve bütünlükçü bir kamu sendikacılık hareketinin yaratılmasıdır. Yasanın çıkması sürecinde gündeme gelen karşılıklı suçlamalar sona erdirilmeli, kamu çalışanlarının hükümet karşısında en geniş birlikteliği sağlanmalıdır.